

Lukmanym meniň / hekaýa

Category: Ertekiler,Hekaýalar,Kitapcy,Sözler,Türkmen dili
написано kitapcy | 21 января, 2025

Lukmanym meniň / hekaýa LUKMANYM MENIŇ...

Aşgabada daňdan gelen otludan düşdüm. Tanyş-bilşim ýok. Dogry, obadaş oglanlarymyň okaýanlary bolmaly. Olaryň ýekesiniňem adresini almandyrym. Onsoň gös-göni oba hojalyk institutyna gidibermelidim. Sähel mahaldan okuw başlanýar. Ýatakhana edinmäge ýetişmedim. Muňa atam günäkär. Ýogsam, iki gün öñinçä gaýdyp kwartira gözlejekdim.

Bu gün şeýle boldy.

Düzden ýitig düýesini gözleýäniň biri ikindinara geldi-de, atama: «Seň tagmaly köşegiň birini Köne Madawyň suwunda gördüm. Gotur» – diýdi. Atamlarda gezemsoň, mal-garasyna göz-gulak bolýan men. Sagylýan düýelerden beýlesi, öri meýdanlarynda erkin gezýär. Goturasa, gurtlasa tapyp getirmeli, dermanlamaly. Şonuň üçin atam maňa täzeje

motosiklem äberipdi. Onuň düýeleriniň oba Sowetiniň mal ýazgysyndan birneme artýanlygynam aňyan. Näme üçindir, atam ony mendenem gizleyär. Ol: – oglum, o köşek, süýtli gök düýäniň neslinden. Indi gjä galdyň. Ertir irden git-de getir – diýdi.

Ýüzümi salladym. Ertirem gün dogmanka oýardy. Ol gallaw adamdy.

Çaýymy göwünsiz içdim. Gurat motosiklimiň o taýyny, bu taýyny dürtgüledim. Gün guşluga bardy. Bir ýerde durup kanagat etmeýän atam ahyry:

– Wä, burnumdan duzly suw çaykadyň-aýt. Haçan barsaň bardyr şo okuw. Emma köşek öler – diýdi. Onsoň öye girdi-de, bükütdi ýatyberdi. Bu onuň çyndan öýkeledigidi.

Alaçsyz ugradym. Ertirem hoşlaşyp, zordan günortan şähere gidýän awtobusa münmäge ýetişdim. Menem atamdan «arymy» goýbermedim. Gaýdýançam ýeňsämi tüññerdip geçdim. O görgüli:

– Ynha, oglum muny bejärin. Güýzüň ahyryna çenli etini täzeläp, her budy tokmak ýaly bolar. Sataryn. Saňa pul gerek bor-a – diýip, gaýta-gaýta aýtdy.

Her hal, atamyň özümi gowy görýänligimi bilyärin. Şonuň üçin, ugrajak bolanymda, gülüp hoşlaşdym.

...Sapak öyläne golaý gutardy. Çala-çula garbandym-da kwartira gözlegine çykdym. Baran gapym dilleşen ýaly «Ýer ýok» diýyä. Wah, atamyň eden zyýany! Irräk gelen bolsam, tapylardy.

Şeýdip ýörşüme, günüň ýaşanlygynam duýmandyrym. Indi birneme howsalamam artdy. Ýanymda puljagazym bar. Şäher ýer-ä bi.

Ýassynrak sekide oturan garynlak azerbaýjan ýaşulysyna «Bir gijelik myhman al» diýip özelenip ýalbardym. Gaýta:

– Aý, gardaş, başa düş, ýoh, ýoh – diýip siňekden goranýan şekilli elini hereketlendirdi.

Şu ýerde oba ýadyma düşdi. Tanamasaň-da islän gapyň aç, gözüň içinde ornuň bardyr.

Gidibermedim. Eger-eger paşanok. Ind-ä howlular-da ýapyldy. Bokurdagym gurady. Teşnelik horlap başlad-ow. O ýan, bu ýan ylgaşladym. Gaz suw içilýäni tapdymam. Görsem, işlemeýän eken. Barybir stakan-da ýok. Näjüre boldaýt bi? Gel-gel Aşgabat ýaly owadan şäherde suw tapman, teşnelikden ejir çekmelimi? Köpdür weli, näbeletlik köseýär-dä.

Birbada kwartira gözlegini unutdym. Ýene obany küýsedim: şumat haýsy öye barsaň holodilnigiň buz ýaly goruny bererler. Ýygrylsaň, daş guýylara baraý. Bagly bedre ýa-da gowa gözüň

düşer. Hezil edinip içiber.

Birbada şäherden göwnüm geçip, ýuwdundym. Asyl agzymyň içinde nem galmadıga meñzeýär.

Howa birden petişlendi. Asfaltyň howry ýüzüme urdy. Şäher asmanynyň çetinde bir bölejik ötegçi bulut göründi. Edil çölde gezip ýören ýaly ýagyş küysedim. Dymyklyk gelşi ýaly tiz sowuldy-da, baglaryň başy yrandy. Çakym dogry çykar, ýagyş hökman ýagaýmaly. Obada-ha, şeýle bolanda ak ýagyş az salymda suw-sil eder gidibererdi.

Şaggyldy hem-de ak ýagyş! Teşnelikden halas etdiň! Şowuna düşse, ýylajyk daş ýaryp çykar. Çabga çay içim salymda diňdi. Süllümmaý ezildim. Edil öň ýanjagazymda maşyn saklandy. Ondan ilki çaga düşdi-de, megerem howlularyna bolsa gerek, ylgamak isledi. Garşyda öwrümden zompa çykan taksi tormozyna basylansoň buruldy.

Men nähili towsanymy bilmän, çagany kakyp alyp, gapdala ýykyldym. Taksi geçip gitdi.

Ilki duran maşyndan düşen ýaş ata-ene ylgap geldiler. Gelip şobada goltugymdan çagasyny aldy. Ýigit söýget berip, meni galdyrды.

Diňe tirsegim sypjyrylypdyr, başga bolan zat ýok.

– Sag boluň – Olaryň ikisem birden seslendi. Gelip çagasynyň elini galdyrды: – Lukman daýa sag bol aýt.

Ýüz-gözünden gorky-ürki aýrylan garagolja çaga:

– Sag bol, daýy – diýdi. Ýatahanamyň ýoklugy ýadyma düşüp, ejirli ýylgyrdym.

– Olar gapdaldaky howla ýoneldiler.. Baryp gapyny açdylar. Men häzirem ortada sömelip durdum. Onsoň bular öwrülip ýanyma geldiler. Ýigit habar gatdy:

– E-e..., siz bir ýeriňizi agyrtedyňyzmy?

– Juk. – Gysgaça jogapdan soň, göwünli-göwünsiz ädimläberdim. Jübütleriň biri-birine syrly seredişenlerini-de duýdum.

– Ýigit, saklan.

Şobada durdum.

– Şäherlimi?

– Juk.

– Hany onda, öye baraly.

Ýaýdandym. Niçik bolýar-aýt bi? Öň mürehede zardyň, indem... Tapdyň, näziňi çekdirjek mahalyň. Ondä nä? Bular ýagşylygymyň öwezini dolmak isleýä. Ýagşylyk edip ondan nämendir bir zadaa tamakin bolmak?! Aý ýok, adamkärçilige ýaraşanok bi.

Ysgynszыz seslendim:

- Sag boluň. – Gidiberdim. Ыigit ylgap öñüme geçdi.
- Ыör, ýygrylma. – Elimden tutup, gara çyny bilen açık gapa çekdi. Шол gjeden başlap, öýüň garşysyndaky çaklaňja ýeke otadga ýaşaberdim. Lukman ikimiz has öwrenişdik. Ol ilki meniň oba endiklerime geňirgenip seretdi. Bir gün atamyňky ýaly, gyşaryp čaý içişimi görüp:
- Tagan kaka, syrkawladym-aý sen?
- Juk.
- Onda nä... – Ol garaja gözlerini tegeledi: – Ыatyp čaý içýäň? Men jakgyldap güldüm. Шобада ýadawlygym aýryldy. Dikeldim. Ыada bedräniň başyndan suw içişimi görüp seňrijegini ýygyrdy.
- Hemmesini içdiň-maý, Tagan kaka?..

Bu endigimem goýdum. Şeýdip, Lukman meni terbiýeläberdi: Onuň kakasy Setdar inžener. Aşgabadyň gurluşyk edaralarynyň birinde işleýär. Ejesi Aýjeren kitaphanaçy. Rus dilinden kynçylyk çekýänligim üçin, ikisem elinden gelen kömegini gaýgyranoklar. Bir gezek ylmy sözüň ikisiniň manysyna düşünmän geldim. Setdar kitap baryny daşyna üýşürip, daňa golaý uklap galypdyr. Muňa utandym. Köp sözleri Lukmanyň üsti bilen bilip başladym. Onuň rusça gepleýsine gözüm gidýär. Bir sapar Setdar:

- Tagan, Lukmana türkmen dilini öwredeweri. Asyl, bular ene dilini unudyp barýarlar – diýdi.

Lukman erteki diňlemegi halaýar. Bilýanje ertekilerimi aýdyp gutardym. Onsoň gazet-žurnaldan okan hekaýalarymy «bir bar eken, bir ýok eken» diýip, başlaýaryn-da ertekä meñzedip aýdyberýarin. Batyr kirpijigiň ýylany ýeňsi hakynda atamdan eşiden birwagtky gürrüňimem aýtdym. Lukman:

- Tagan kaka, kirpi nähi-laý? – diýdi.
- Bileňokmy?
- Juk.
- Daşy tikenli, ýüzi süýrüräk haýwan-da.
- Oba gideňde getirip berermiň?
- Hökman, Lukman jan.

Günleriň geçenimem duýamok. Obamy? Indi käte ýadyma düşyär. Ol-da atam bolandoň öýdýän. Aý, atam-da mal bilendir-dä. Keşeri nätdikä? Bakýandyr öz-ä. Öýkeleýsi göz öñüme gelip ýylgyrýan. Köseg-ä sagalypdy. Oňa içagyry degdi. Emen süýdi atam aýtmyşlaýyn, hut zähere dönýä. Ыüzjagazynyň peşweri gaçdy, tüyi bozuldy, içi boşan gapjyga meñzedi. Atam oňa, däri-derman etdi. Bolmady. Janawer çökäýdi. Gözden ýitip

barýa. Ahyry atam sowujak suw bilen adama berilýän «tetraksiklin» içirdi. Içagyry tapba kesiläýdi. Atam wagtyhos bolandaky gürleyşini etdi: «Ataňda, oglum, opyt kändir».

Aralykda oba gidip geldim. Elbetdd, ýaşige salyp kirpi-de getirdim. Lukmanyň deňi-duşlary görmäge geldiler.

Birden men derde sataşdym. Kalbymda pitne turdy. Ukyň kemelip ugrady. Iýip-içmän azaldy. Muny aňan Setdar:

– Janyň beri sagmy? – diýip howsalaly sorady.

Gyzardym. Her hal baş atdym. Okuwa weli, göwünlige gidýärdim. O gyz... Yazgül öz kursdaşymdy. Beýleki gyzlardan artykmaç owadanam däldi. Orta boýly, akmeňiz, gara gözelek. Yöne täsin ýylgyrmasy bar. So ýylgyryşlar ýüregimi ezýä. Bäh, bi söýgi günleriniň gysga hem-de eşretlidigini. Edil türkmen bahary ýaly! Gussalyja hem. Orta mekdepde matematikadan kynçylyk çekerdim. Gyz kalbyna barýan ýodajyk... ondanam çylşyrymly. Yöne meniň bagtym çuwdi. Köp kösendiren Yazgül bir gün pagyş-para eräýdi. Öň aýtdym-a, bagty çuwse, ýylajyk daş ýaryp çykar diýip. Dilim dagy öñküdenem süýjedi. Aýagymyň ýere ilýäninem bilemok. Yelgamak-da! Setdardyr Aýjeren munam aňdylar. Keýpime şärik ýaly göründiler.

– Neresse köp saralyp gezdi. Uzak guwansyn – diýip, Aýjereniň adamsyna aýdanyny-da eşitdim.

Lukmanmy? Balalar bagyndan geldigi meniň ýanymdadır. Käte uklabam galýar. Ertekiniň indi öz-özi dilime gelýär. Aý, how, mende ýazyjylyk ukyby dagy bar bolaýmasyn?..

Bu pikirimi biri aňşyran bolaýmasyn diýýän şekilli töweregime ýalt-ýult edýän. Öterák geçäýdim öýdýän.

Basym üçünji kurs yzda galýar. Onsoň toý tutmagy maksat edinýän. Yazgülü ýanyma getiräýjek. Setdar bilen Aýjeren bu ýagşy niýetimi goldadylar. Atama oba baranymda aýdaryn. Yöne ynsan ömründe hoşnut günlerem çäkli eken. Bag ykbalyna çalymdaş. Ol ýazda gülleyär. Bu onuň ömrüniň iň güzel çagy. Soň miwe berýär. Bu-da şeýle. Ýapraklar düşüp, ýalaňaç galýar. Hazan ýeli urýar... Dogry, bag ömri pasyllayýn. Yöne...

Dynç alyş günüdi. Setdar bilen Aýjeren şäher etegindäki tanyşlarynyň birine toýa gitdiler. Lukman o diýen göwnemedi, meniň ýanymda galdy. Ikindinara olaryň ýoluna göz dikip otyrдык weli... Üç-dört sany adam ses etdi gaýdyberdi. Inim dyglady. Lukman boýnumdan gujaklady. Boljak iş bolupdyr. Olar awariýa düşüp, ýogalypdyrlar...

Ýedisi sowuldy. Öý çolardy. Ykbal Setdar bilen Aýjereni

çağalar öyüne getiripdir. Onsoň olaryň direnıp duran dogangaryndaşyna gözüm düşmedi.

Lukman öñküsi ýaly balalar bagyna gatnaýar. Sapakdan boşadygym şo ýana eñyän. Çaý-nahar edinýärис. Yörite türkmen ertekileri ýerleşdirilen kitaplary satyn aldym. Ilki özüm okap, ýatdan aýdyp berýän. Onuň öñküligi ýok. Ýüzjagazy salyk. Işdäsi kemeldi. Käte-käte ejirli ýylgyrýar. Özi welin uly adam ýaly. Gaýgysy içinde. Aglamışlap ýörenok.

Kanikulda oba äkitdim. Şähere gaýdanymda bolmady. Indi düýpli mesele ýüze çykdy: ol birinji klasa barýardы. Jaýlarynam aldylar. Elbetde, başga kwartira tapdym. Onuň sapagy öñ gutaryar. Indeg gerekdi. Nätmeli? Ýazgule geňeş saldym. Ol:

– Çağalar öyüne tabşyr – diýdi.

A men muňa göwünsizdim. Lukmany meni-de ýitirmek bagtyndan mahrum etmek islemeýärdim. Jahanda onuň menden başga kimi bar? Turmak islänimde Ýazgül:

– Toý edäýsek... soň keseki çagasyň eklemejekdigimi aýdýan. Ya ondan geç, ýa-da menden...

Gulaklarym şaňlady. Galjak boldum. Başarmadym. İki dyzymyň ysgyny gaçdy. Asyl, Ýazgülmikä şu sözleri diline alýan? Gaýtadan ser saldym. Şol. Yöne ýüzi az-kem gyzarypdyr. Jogana sabyrsız garaşýar. Gör, bi söýgi öwrümlerini. Şo sözleri... başga biri aýtsa, gaty gowy bolardy.

Ýazgülüň ýanyndan niçik gaýdanymy bilemok. Daňa çenli irkilmedim. Ahyry täze bir pikir kelläme geldi. Gaýybana ýa-da gijeki bölüme geçip bolmazmyka? Muny Ýazgule sala saldym. Bu gezek ol geplemän galdy.

Giç öylän weli, geläýdi. Syçrap turanymy bilmän galdy.

– Ýazgülüüm, bilýarin-ä, seniň geljegiňi! Bizi taşlamajagyň... Sensiz bi jahany nädeýin? Durmuşym, didäm meniň.

Ol ýere bakdy, saçlarynyň çowuny oýnady, birdenem başyny galypyryp, merdemsilendi. Onuň agzyndan çykjak sözlere gözlerimi gyrmış garaşdym.

– Tagan, şo... başky pikirdedigimi aýtmaga geldim. Eger meni söýyän...

Özümi lampa aşak goýberdim. Ýazgülüň haçan gidenligi hakydamda ýok. Bir görsem, Lukman saçjagazlaryny bulaşdyryp öñümde uklap galypyryp. Düşeginde ýatyrdym.

Daň bilen dekanyň kabinetine girdim. Ýagdaýy düşündirdim. Ol-da:

– Çağalar öyüne tabşyr. Wessalam. Işı köpeldip ýörme – diýdi-

de öñündäki kagylara nazar aýlady.

Doňbagyr adam ekeni. Aý, mundan gaty görmelem däl. Meniň dünýäme iň ýakyn Yazgül. Şolam...

Sapakdan soň öýe gelsem, Lukman horkuldap aglap ýatyr. Köp aglapdyr, ýüzi çisipdir, gözjagazlary-da çym-gyzyl.

– Kim göwnüne degdi Lukman jan?

– Og... oglanlar... Seň beren şekoladyň aljak boldular. Urdular.

Şobada ýumruklyrym daş ýaly düwüldi:

– Tanaýaňmy olary?

Lukman baş atdy. Yzyna düşüberdi. Asyl olar daşda däl eken.

Goňşy çagalar. Ekabyrragyny tutdum:

– Lukmany nä urýaňz?

– Uramyzok. Çypdyrýá.

– Ýalan sözleýäň. – Çalmak üçin elimi galdyranymdan zörlediberdi.

– Eh-eý, batyr näme ony urýaň? Eýesiz item ýog-a.

Alkymyma gelen murtlak pyýada ýakamdan ebşitläp tutdy. – Otuz ikiňi damagyňa dykaryn.

Güýjumiň asgynrakdygyny duýdum. Şobada bilinden tutup, aýagyndan çilsirdim. Hyklaşdyk duruberdi. Her hal bizi araladylar. Oňarmadym-ow. Ilki ata-enelerini görüp, gürleşmeli eken. Puşman edenimem şoldy, aýalyň biri:

– O ne iki dogup bir galanyňmy? Beýdip ýörşüne, bir zadyň üstünden bararsyň. Yöne indi çagama barmagyň batyraýma. Çagalar öýüne ber-de, dyn-da ýetimçäni. – diýdi.

Ine, gürleşmeli diýyän ata-eneleriňem şular. Özümi dürsesem, Lukman elimden çekýär:

– Tagan kaka, ýör, gideli.

– Näme diýsene daýza, eger seň çagaňam şu oglana indi barmagyny degräýse, aklyk isleme.

Onsoň gaýdyberdi. Ertesi okuwa barmadym. Lukmanyň klas mugallymyny gördüm. Ony garawullap gezdim. Sapagy tamamlananda bileje gaýtdyk. Üç-dört günden soň, instituta bardym. Dekan çagyryar diýdiler. Bardym.

– Eger indi sapakdan galsaň, institut bilen hoşlaşarsyň.

Yazgül öň sowuk-salarak salamlaşardy. Indi ony-da goýdy. Aňyrsyna bakýar gidiberyär. Beý, meniň edip ýörşumiň özi nädogry bolaýmasyn? Yazgül, dekan, hatda nätanyş daýza-da Lukmany çagalar öýüne tabşyr diýärler. Be, doğrudan hem...

Agşam Lukmanyň sapaklaryna taýynlanmagyna kömek etdim. Ol aýdylanlary tiz özleşdirýär. Göwnühoşja.

- Tagan kaka?..
- Aýdyber, Lukman jan.
- Ertir futbola gideris, hä?
- Hawa.

Kürtdürdim. Bu jogap özüme-de ynamsyz eşidildi. Ertir ony... futbola däl-de, çagalar öýüne eltdim. Şobada-da Ýazgülü gördüm:

- 0 çagany... Lukmany, çagalar öýüne tabşyrdym.
- Aý, ýog-a?
- Çynym.
- Syzýardym-a... – Ol özüne erk edip bilmän, elimden tutdy... – Meni taşlamajagyň. – Begençden ýaňa gözleri ýaşardy. – Toý sähedini özüň belläber.

Guş ýaly uçaýjak bolup gaýtdym. Bir gün geçirip, çagalar öýüne bardym. Sekide oturan ýogyn aýaldan soradym.

- Setdarowyň ýagdaýy niçik?

Ol oýnap ýören çagalaryň gyrasyna ümledi. Otaýda oýna goşulman oturan Lukmandy.

Terbiyeçi dillendi:

- Onuň akyllýja gözleri bar. Ýone gussaly. Özem düşbüje. Arman öwrenişok. Gijesi bilen samrady.
- Náme diýyä?
- Iki sözünüň biri Tagan kaka.

Ýüregim jigledi. Elendim. Agaja söýendim.

- Tagan kaka!..

Ýalpa gözlerim açyldy.

- Lukman jan – Oňa garşıy ylgadym. Gujaklap göterdim. – Lukman jan...

Bu uzak aýralykdan soňky duşuşyga meñzedi. Bokurdagym doldy. Lukman weli, birsyhly aglaýardy.

- Goý, Lukman jan, goý.
- Äkit meni, Tagan kaka.

Yzyma öwrüldim. Aýal gygyrny:

- Nirä?
- Öýmüze.

Geç, hatamy Lukmanym meniň...

© Annatagan NURGELDIÝEW. Hekaýalar